

ویژگی‌های یک استاد خوب و تأثیر آن بر انگیزه تحصیلی دانشجویان دندانپزشکی

محمودرضا اسماعیلی^۱، سید علی حزنی^{۲*}، بهروز موسی‌زاده^۳، علی زواره^۴

تاریخ دریافت مقاله: ۹۵/۰۹/۱۵

تاریخ پذیرش: ۹۶/۰۵/۲۳

چکیده:

مقدمه: آموزش از وظایف اصلی دانشگاه‌هاست و در واقع استاد مهم‌ترین رکن آن است. آموزش، کلید شکوفا کردن توانایی‌های انسان است و مهم‌ترین نقش متعلق به اساتید است، چرا که تأثیر گسترده و قوی دارند. هدف از این مطالعه تعیین ویژگی‌های یک استاد خوب و تأثیر آن بر انگیزه تحصیلی دانشجویان دندانپزشکی بود.

روش‌ها: این مطالعه از نوع توصیفی-مقطعی بر روی ۱۳۷ نفر از دانشجویان دانشکده دندانپزشکی (رشت) دانشگاه علوم پزشکی گیلان در سال ۱۳۹۴ انجام گرفت. داده‌های پژوهش با استفاده از دو پرسشنامه استاد خوب و انگیزه تحصیلی که روایی و پایایی آن تأیید گردید، بدست آمد. داده‌ها پس از از جمع‌آوری با استفاده از مدل معادلات ساختاری از طریق نرم افزار آماری (PLS Partial least squares) تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها: نتایج ضرایب مسیر معادلات ساختاری نشان داد که ویژگی‌های استاد خوب شامل دانش ۰/۸۶، شخصیت ۰/۸۴، ارتباطات ۰/۸۲، روش تدریس ۰/۷۹، ارزشیابی ۰/۶۸، اخلاق ۰/۶۰ در چارچوب استاد خوب و همچنین در بعد انگیزه تحصیلی، انگیزه درونی با ۰/۸۴، خودپنداره ۰/۷۸ و انگیزه بیرونی ۰/۷۴ مهم‌ترین عوامل بودند. میانگین نمره‌ی انگیزه‌ی دانشجویان در دامنه‌ی مقادیر ممکن ۵-۱، ۳/۳۷ بدست آمد که در حد مطلوب بود. همچنین نتایج نشان داد که ویژگی‌های استاد خوب بر انگیزه تحصیلی دانشجویان تأثیری ندارد.

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش نشان داد که ویژگی‌های یک استاد خوب تأثیری بر انگیزه تحصیلی دانشجویان دندانپزشکی ندارد. لذا با توجه به نقش کلیدی استاد در آموزش توصیه می‌شود در جذب و توانمندسازی اعضای هیات علمی دانشگاه، ویژگی‌های یک استاد خوب مدنظر قرار گیرد.

کلید واژه‌ها: آموزش پزشکی، انگیزه، دانشجویان، دندانپزشکی، استاد

مقدمه

فضایی را خلق می‌کند که دانشجویان در آن رشد می‌کنند و استعداد‌های خود را می‌شناسند که این امر فقط با اتکاء به ویژگی‌های مطلوب یک مدرس امکان‌پذیر است (۵) چون دانشجویان به‌طور مستقیم با اساتید در ارتباط هستند برای ارزشیابی، بهترین راه استفاده از نظرات آن‌هاست (۶). امروزه دیگر این تصور غلط، که هر فرد عالمی استاد تصور می‌شود صادق نیست و بسیاری از افراد خبره نمی‌توانند در هنر تدریس موفق باشند (۷)، هنوز برای تعیین استاد خوب یک چارچوب مناسب وجود ندارد و در تحقیقات مختلف دانشجویان در ارزشیابی اساتید ویژگی‌های فردی را ارجح‌تر دانسته‌اند (۸). شناخت ویژگی‌های یک استاد خوب، اهمیت زیادی دارد چون باعث تسهیل آموزش می‌شود و نقص کتب درسی و کمبود امکانات آموزشی را جبران می‌کند، از طرفی شخصیت مدرس می‌تواند توانایی علمی او را تحت تأثیر قرار دهد (۹).

انگیزش موتور محرک انسان است، شناسایی زیر بناهای آن به خصوص در حیطه‌های تحصیلی و آموزشی به منظور رشد و پیشرفت جامعه مهم و ارزشمند است (۱۰). انگیزش

شناخت ویژگی‌های مطلوب یک مدرس اهمیت زیادی دارد و مقدم بر سایر عوامل است. ویژگی‌های فردی، یک استاد از مواردی است که گاهی توانایی علمی او را نیز به شدت تحت تأثیر قرار می‌دهد. بسیاری از دانشگاه‌های بزرگ دنیا برای پیشبرد اهداف آموزشی خود از نظرات دانشجویان برای بالا بردن کیفیت آموزشی خود استفاده می‌کنند (۱). آموزش از وظایف اصلی دانشگاه‌هاست و در واقع، استاد مهم‌ترین رکن آن است (۲). آموزش، کلید شکوفا کردن توانایی‌های انسان است و مهم‌ترین نقش متعلق به اساتید است، چرا که تأثیر گسترده و قوی دارند (۳) و در آموزش بالینی به دلیل حساسیت سلامت جامعه؛ الهام بخشی، حمایت، درگیر کردن فعال و ارتباط مناسب با دانشجو اهمیت فراوان دارد (۴). استاد

نویسنده مسئول: سید علی حزنی، دانشجوی دکتری مدیریت، دانشکده علوم اقتصادی و اداری، دانشگاه لرستان، خرم‌آباد، ایران. Ali_ph78@yahoo.com
محمودرضا اسماعیلی، گروه مدیریت، دانشکده علوم اقتصادی و اداری، دانشگاه لرستان، خرم‌آباد، ایران

بهروز موسی‌زاده، دانشجوی دکتری مدیریت، دانشکده علوم اقتصادی و اداری، دانشگاه لرستان، خرم‌آباد، ایران
علی زواره، دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی گیلان، رشت، ایران

برای دانشجویان و محرمانه ماندن اطلاعات ابزار پژوهش شامل دو پرسشنامه استاد نمونه و انگیزه تحصیلی در اختیار آنان قرار گرفت.

پرسشنامه استاد خوب با ۲۴ سوال برگرفته از مطالعات مباشری و درخشان (۱۵، ۱۷) در ۶ حیطه دانش پژوهی، روش تدریس، ارتباطات، اخلاق، شخصیت و ارزشیابی طراحی شد و در اختیار ۱۰ نفر از اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی گیلان قرار گرفت و با $CVR=0/89$ و $CVI=0/85$ تایید و پایایی آن نیز از طریق آلفای کرونباخ $0/91$ محاسبه گردید. پرسشنامه انگیزه تحصیلی بر اساس پژوهش پیر زهی (۱۸) شامل سه بخش انگیزه درونی، بیرونی و خودپنداره بود که پایایی آن در این پژوهش با آلفای کرونباخ $0/87$ تایید گردید. پرسشنامه‌های استاد خوب و انگیزه تحصیلی بر اساس طیف لیکرت امتیازبندی گردیدند (بسیار کم امتیاز ۱، کم ۲، متوسط ۳، زیاد ۴ و بسیار زیاد ۵) و نمره ۳ به عنوان میانگین در نظر گرفته شد و اعداد بالاتر از آن وضعیت مطلوب و کمتر از آن نامطلوب ارزیابی شد.

داده‌های پژوهش با استفاده از تحلیل مسیر و از طریق نرم‌افزار آماری Smart PLS2 انجام شد. مدل‌یابی معادلات ساختاری یک رویکرد جامع برای آزمون فرضیات درباره روابط متغیرهای مشاهده شده و مکنون است. نرم‌افزار Smart PLS2 بر پیشینه‌سازی واریانس‌ها تمرکز دارد و در مقایسه با نرم‌افزارهای مشابه دارای برتری‌هایی است به ویژه وقتی مدل‌ها پیچیده می‌شوند. همچنین به نرمال بودن داده‌ها و حجم نمونه حساس نیست. این نرم‌افزار در دو مرحله کار تحلیل آماری را انجام می‌دهد. در مرحله اول، بر اساس مدل اندازه‌گیری، اعتبار همگرا و میزان همبستگی آزمون‌های پایایی مرکب و میانگین واریانس ارزیابی و رابطه سازه‌ها و ابعاد آن سنجیده می‌شود. مرحله دوم، ارزیابی مدل ساختاری است که شاخص‌ها در این مرحله کیفیت برازش را نشان می‌دهند و فرضیه‌ها بررسی می‌شوند. پایایی و روایی در نرم‌افزار Smart PLS2 توسط سه شاخص مورد سنجش قرار می‌گیرد. آلفای کرونباخ بالاتر از $0/7$ ، پایایی ترکیبی بالاتر از $0/7$ ، ضرایب بارهای عاملی بالاتر از $0/4$ مناسب است.

مهم‌ترین معیار مربوط به معادلات ساختاری، شاخص GOF است و نشان‌دهنده برازش کلی مدل است که دارای سه مقدار $0/1$ ، $0/25$ و $0/36$ به عنوان مقادیر ضعیف متوسط و قوی ارزیابی می‌شوند. در بخش آزمون فرضیه‌ها، مطابق الگوریتم تحلیل داده‌ها در روش حداقل مربعات جزئی پس از بررسی برازش مدل‌های اندازه‌گیری، مدل ساختاری و مدل کلی، نوبت به بررسی فرضیات تحقیق می‌رسد که خود شامل دو بخش است: بررسی ضرایب معناداری Z و مقادیر t-values، چنانچه ضرایب مسیر بالای $1/96$ باشند در سطح اطمینان $0/95$

تحصیلی به رفتارهایی که برای یادگیری و پیشرفت در تحصیل مربوط است، اطلاق می‌شود (۱۱). انگیزه تحصیلی مهم‌ترین عامل یادگیری موفق است تا آنجا که اهمیت آن از هوش بیشتر است (۱۲). انگیزه تحصیلی به سه دسته درونی، بیرونی و خودپنداره تقسیم می‌شود. انگیزه درونی: شخص عملی را برای کسب رضایت خشنودی و علاقه و لذت درونی انجام می‌دهد. انگیزه بیرونی: زمانی است که فعالیت برای دستیابی به برخی پیامدهای مجزا از خود فعالیت انجام می‌شود (۱۳). انگیزه خودپنداره: در جریان مقایسه انگیزه درونی و بیرونی با سایر ویژگی‌های خود و دیگران حاصل می‌شود. رفتاری است که ریشه در نگاه‌مان به خودمان دارد در واقع معرف تصویر مثبت و منفی است که شخص از خود دارد. افراد بسیاری هستند که دارای توانایی‌ها و پتانسیل‌های زیادی هستند لیکن به دلیل تصور منفی از خود نمی‌توانند آن‌را شکوفا سازند در واقع برآوردهای شخص از خویش را خودپنداره می‌نامند (۱۴).

مباشری در سال ۱۳۸۹ در مطالعه‌ای با عنوان ویژگی‌های یک استاد خوب در دانشکده بهداشت علوم پزشکی شهرکرد نشان داد که دانشجویان به تسلط بر درس، دانش عمومی استاد بیشترین و به قاطعیت و سخت‌گیری او کم‌ترین اهمیت را قائل بودند (۱۵). نتایج مطالعه روحی در سال ۱۳۹۰ حاکی از آن بود که بیشترین عامل موثر بر انگیزه تحصیلی دانشجویان صلاحیت علمی و اخلاقی اساتید دانشکده‌ها است (۱۶). مطالعه درخشان در سال ۱۳۹۲ در دانشگاه علوم پزشکی مشهد نشان داد که معیارهای دانشجویان برای یک استاد خوب شامل مهارت ارتباطی، دانش پژوهی، مهارت تدریس، مهارت ارزشیابی و سپس ویژگی‌های فردی و ظاهری است (۱۷). با توجه به موارد مطرح شده از آنجا که انگیزه تحصیلی مهم‌ترین شاخص تحصیلی دانشجو و عامل موثر پیشرفت یا ترک تحصیل دانشجو می‌باشد و همچنین عدم موفقیت استاد در کلاس باعث اتلاف انرژی و هزینه و عدم اثربخشی صحیح برنامه‌های آموزشی می‌شود. لذا این پژوهش با هدف سنجش ویژگی‌های استاد خوب و تأثیر آن بر انگیزه تحصیلی دانشجویان دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی گیلان انجام شد.

روش‌ها

این مطالعه از نوع توصیفی - مقطعی بر روی دانشجویان دانشکده دندانپزشکی رشت دانشگاه علوم پزشکی در سال ۱۳۹۴ انجام شد. حجم نمونه پژوهش با استفاده از جدول مورگان ۱۴۸ نفر به صورت تصادفی ساده انتخاب شد. معیار ورود به مطالعه گذراندن دوره علوم پایه و معیار خروج، عدم تکمیل درست پرسشنامه‌ها بود. ضمن بیان اهداف مطالعه

می‌توان صحت مدل را پذیرفت و سپس بررسی ضرایب استاندارد شده با توجه به ضریب مربوط به مسیرها قابل مشاهده است (۱۹).

یافته‌ها

بر اساس یافته‌های پژوهش از ۱۴۸ دانشجوی دندانی پزشکی ۸۶ نفر دختر (۶۲/۸ درصد)، ۵۱ نفر پسر (۳۷/۲ درصد)، مجرد ۱۲۶ نفر (۹۲ درصد) بودند. کمترین نمره معدل ۱۶/۷۰ و بیشترین نمره معدل ۱۹/۲۷ بود. نتایج نشان داد که دانشجویان دختر (میانگین ۳/۵۶) در مقایسه با پسران (میانگین ۳/۲۱) نمرات بالاتری به اساتید خود دادند. اساتید

دانشکده دندانی پزشکی با کسب نمره میانگین و انحراف استاندارد $۴۳/۳ \pm ۰/۴۷$ در وضعیت مطلوبی با شاخص‌های استاد نمونه قرار داشتند. انگیزه تحصیلی دانشجویان با میانگین و انحراف استاندارد $۳/۳۷ \pm ۰/۵۴$ در وضعیت مطلوبی بودند. همچنین بین انگیزه تحصیلی دانشجویان با جنسیت آنان ارتباط معنی‌دار آماری مشاهده نشد.

جدول شماره یک توزیع فراوانی ویژگی‌های استاد خوب (دانش پژوهی، روش تدریس، ارتباطات، اخلاقی، شخصیتی و ارزشیابی) و انگیزه تحصیلی دانشجویان (انگیزه‌های درونی، خودپنداره و بیرونی) را نشان می‌دهد.

جدول ۱- توزیع فراوانی (درصد) پرسشنامه‌ی ویژگی‌های استاد خوب و انگیزه تحصیلی دانشجویان

عنوان	بسیار زیاد (۵)	زیاد (۴)	متوسط (۳)	کم (۲)	بسیار کم (۱)
	تعداد(درصد)	تعداد(درصد)	تعداد(درصد)	تعداد(درصد)	تعداد(درصد)
دانش پژوهی	۱- تسلط علمی و سواد اساتید بر مطالب درسی	۱۵ (۱۰/۹)	۸۹ (۶۵)	۲۹ (۲۱/۲)	۳ (۲/۲)
	۲- آرایه مطالب جالب و کاربردی به روز به صورت کاربردی	۱۳ (۹)	۴۸ (۳۵)	۴۰ (۲۹/۲)	۳۳ (۲۴/۱)
	۳- علاقه اساتید به رشته‌های علمی خود	۲۶ (۱۹)	۶۰ (۴۳/۸)	۵۱ (۳۷/۲)	۰ (۰)
روش تدریس	۴- تشویق و تحریک علمی دانشجویان	۶ (۴/۴)	۳۱ (۲۲/۶)	۶۰ (۴۳/۸)	۲۸ (۲۰/۴)
	۵- تشویق به پژوهش و ارجاع به مطالب علمی	۱۱ (۸)	۱۶ (۱۱/۷)	۵۹ (۴۳/۱)	۳۵ (۲۵/۵)
	۶- داشتن اطلاعات عمومی مناسب و کاربردی و به روز	۱۳ (۹/۵)	۶۷ (۴۸/۹)	۴۸ (۳۵)	۳ (۴/۴)
ارتباطات	۷- بیان ساده و شیوا اساتید	۵ (۳/۶)	۷۲ (۵۲/۶)	۵۴ (۳۹/۴)	۶ (۴/۴)
	۸- سازماندهی مطالب به صورت مناسب برای دانشجویان	۶ (۴/۴)	۶۶ (۴۸/۲)	۵۲ (۳۸)	۱۳ (۹/۵)
	۱۱- طرح پرسش‌های خلاق و درگیر کردن دانشجویان در مسایل	۹ (۶/۶)	۳۷ (۲۷)	۵۴ (۳۹/۴)	۲۲ (۱۶/۱)
اخلاقی	۱۴- حرکات مناسب تکنیک‌های خاص آموزشی و تکیه کلام‌های جالب توسط اساتید	۳ (۲/۲)	۶۲ (۴۵/۳)	۴۸ (۳۵)	۲۴ (۱۷/۵)
	۱۵- نظم و دقت اساتید در تدریس	۱۴ (۱۰/۲)	۸۹ (۶۵)	۳۴ (۲۴/۸)	۰ (۰)
	۱۶- علاقه‌مندی به پاسخگویی سوالات دانشجویان	۱۸ (۱۳/۱)	۷۰ (۵۱/۱)	۳۰ (۲۱/۹)	۱۱ (۸)
شخصیتی	۱۷- دسترسی به استاد در ساعات غیر درسی	۵ (۳)	۴۶ (۳۳/۲)	۳۹ (۲۸/۲)	۳۳ (۲۴/۱)
	۱۸- رابطه خوب و دوستانه با دانشجویان	۲ (۱/۵)	۵۸ (۴۲/۳)	۴۶ (۳۳/۶)	۲۲ (۱۶/۱)
	۲۱- رعایت ادب و احترام در کلاس و دانشگاه	۳۰ (۲۱/۹)	۷۶ (۵۵/۵)	۲۴ (۱۷/۵)	۴ (۲/۹)
ارزشیابی	۲۲- آراستگی ظاهری اساتید	۳۹ (۲۸/۵)	۶۰ (۴۳/۸)	۳۵ (۲۵/۵)	۳ (۲/۲)
	۲۳- شوخ طبعی و روحیه خوب	۴ (۲/۹)	۵۹ (۴۳/۱)	۴۰ (۲۹/۲)	۱۰ (۷/۳)
	۲۴- انتقادپذیری اساتید و انعطاف‌پذیری	۰ (۰)	۴۱ (۲۹/۹)	۴۵ (۳۲/۸)	۳۱ (۲۲/۶)
انگیزه درونی	۲۵- کنترل مدیریت کلاس	۲۷ (۱۹/۷)	۶۹ (۵۰/۴)	۳۳ (۲۴/۱)	۵ (۳/۶)
	۲۶- قاطعیت در سر کلاس و جدی بودن در تدریس اساتید	۳۰ (۲۱/۹)	۸۲ (۵۹/۹)	۱۷ (۱۲/۴)	۸ (۵/۸)
	۲۷- ارزشیابی از دانشجویان در طول ترم توسط اساتید	۲۲ (۱۶/۱)	۵۳ (۳۸/۷)	۳۵ (۲۵/۵)	۲۱ (۱۵/۳)
انگیزه بیرونی	۲۸- استفاده از ارزش‌های متنوع ارزشیابی	۴ (۲/۹)	۴۹ (۳۵/۸)	۵۰ (۳۶/۵)	۲۵ (۱۸/۲)
	۲۹- تطابق امتحانات با مطالب درسی	۱۲ (۸/۸)	۵۶ (۴۰/۹)	۴۷ (۳۳/۳)	۱۵ (۱۰/۹)
	۳۰- دادن تکالیف تحقیقاتی مناسب به دانشجویان	۱۳ (۹/۵)	۳۷ (۲۷)	۴۵ (۳۲/۸)	۲۴ (۱۷/۵)
خودپنداره	۳۱- در کارهای علمی پژوهشی دانشکده تلاش می‌کنم چون علاقه فراوان دارم.	۱۰ (۱۱/۹)	۲۱ (۱۲/۵)	۵۲ (۳۱)	۲۳ (۱۳/۷)
	۳۲- هرچه مسایل در کار مشکل‌تر باشد تلاش من هم بیشتر می‌شود.	۱۷ (۱۲/۴)	۴۵ (۳۲/۸)	۵۱ (۳۷/۲)	۹ (۶/۶)
	۳۳- آنقدر تلاش می‌کنم تا مطمئن شوم کارهای درسی را خوب انجام داده‌ام.	۶ (۴/۴)	۵۰ (۳۶/۵)	۵۷ (۴۱/۶)	۲۰ (۱۴/۶)
انگیزه خودپنداره	۳۵- همیشه به فکر بهبود وضع درسی خود هستم.	۲۲ (۱۶/۱)	۶۷ (۴۸/۹)	۳۵ (۲۵/۵)	۱۳ (۹/۵)
	۳۶- تلاش من به دلیل یافتن شغل خوب در آینده است.	۱۵ (۳۷/۲)	۶۶ (۴۸/۲)	۱۱ (۸)	۹ (۶/۶)
	۳۸- احساس می‌کنم از عهده کارهای تحصیلی‌ام به خوبی بر می‌آیم.	۱۶ (۱۱/۷)	۶۴ (۴۶/۷)	۵۰ (۳۶/۵)	۷ (۵/۱)
انگیزه بیرونی	۳۹- در مجموع از عملکرد تحصیلی‌ام راضی‌ام.	۹ (۶/۶)	۴۶ (۳۳/۶)	۵۴ (۳۹/۴)	۲۲ (۱۶/۱)
	۴۰- کارهای درسی‌ام را با انکسار به خودم انجام می‌دهم.	۳۶ (۲۶/۳)	۵۵ (۴۰/۱)	۳۴ (۲۴/۸)	۳ (۲/۲)
	۴۲- برای من شاگرد ممتاز شدن اهمیت دارد.	۱۸ (۱۳/۱)	۳۱ (۲۲/۶)	۴۷ (۳۳/۳)	۲۲ (۱۶/۱)
انگیزه بیرونی	۴۳- می‌خواهم مورد توجه اساتید باشم.	۱۷ (۱۲/۴)	۴۳ (۳۱/۴)	۳۹ (۲۸/۵)	۱۷ (۱۲/۴)
	۴۴- به خاطر کسب نمره خوب درس می‌خوانم.	۱۰ (۷/۳)	۴۶ (۳۳/۶)	۳۵ (۲۵/۵)	۳۰ (۲۱/۹)
	۴۵- سعی می‌کنم خوب درس بخوانم تا پدر و مادرم خشنود باشند.	۲۸ (۲۰/۴)	۵۰ (۳۶/۵)	۳۷ (۲۷)	۱۱ (۸)
۴۶- سعی می‌کنم خوب درس بخوانم تا جلوی دوستان کم نیآورم.	۱۶ (۱۱/۷)	۳۷ (۲۷)	۳۹ (۲۸/۵)	۲۴ (۱۷/۵)	

قبول بودند. روایی واگرا نیز با استفاده از ماتریس فورنل و لارکر محاسبه شد و در سطح رضایت بخشی قرار داشت. معیار

با اجرای مدل و حذف سوال‌های (۹، ۱۰، ۱۲، ۱۳، ۱۹ و ۲۰) از ویژگی‌های استاد خوب و سوالات (۴ و ۱۱) از انگیزه تحصیلی) دارای بارهای عاملی پایین، شاخص‌ها در حالت قابل

GOF با مقدار ۰/۵۶ حاکی از برازش قوی مدل در سطح کل بود.

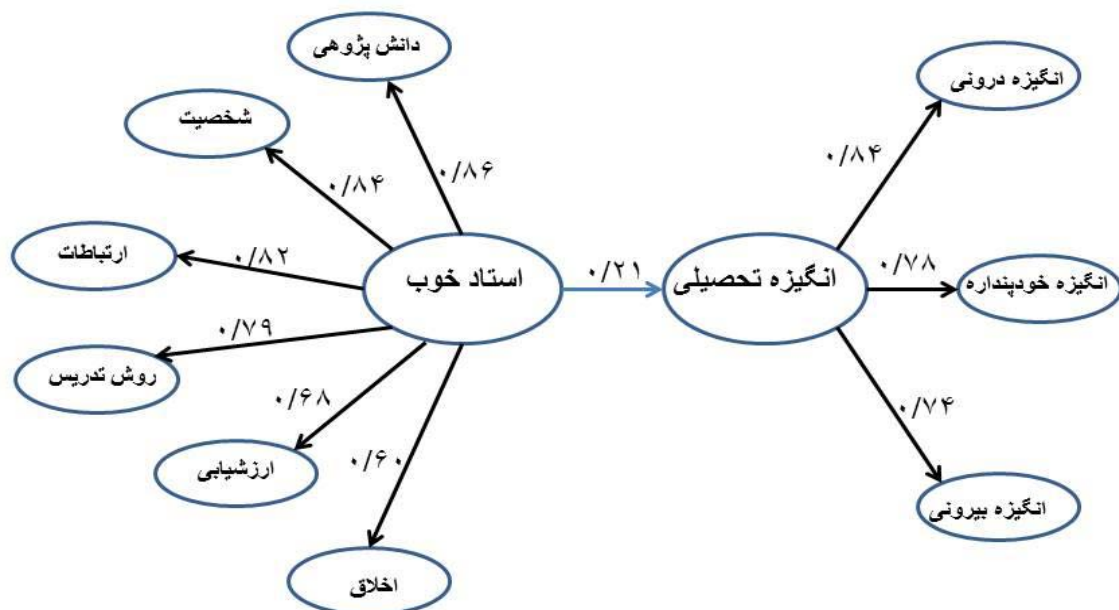
جدول شماره دو نشان می‌دهد که ضرایب مسیر (ضریب رگرسیون) در شاخص دانش پژوهی ۰/۸۶، شاخص شخصیت ۰/۸۴، شاخص ارتباطات ۰/۸۲، شاخص روش تدریس ۰/۷۹، شاخص ارزشیابی ۰/۶۸ و شاخص اخلاق ۰/۶۰ به عنوان مهم‌ترین اولویت پاسخ‌دهندگان در ارزیابی ویژگی‌های استاد خوب بودند. همچنین ضرایب مسیر بعد از انگیزه تحصیلی در

شاخص انگیزه درونی ۰/۸۴، شاخص انگیزه خودپنداره ۰/۷۸ و انگیزه بیرونی ۰/۷۴ بیشترین نمرات را کسب کردند. با توجه به اینکه رابطه استاد خوب و انگیزه تحصیلی در مقدار ۱/۹۳ از ۱/۹۶ کوچکتر بود می‌توان دریافت ویژگی‌های استاد خوب از دید دانشجویان در سطح معنی‌داری ۰/۰۵ تأثیری روی انگیزه تحصیلی دانشجویان دندانپزشکی نداشت.

جدول ۲- اولویت عوامل کسب شده بر اساس شاخص‌های استاد خوب و انگیزه تحصیلی

عوامل استاد خوب	ضریب مسیر	مجذور R	سطح معنی داری
دانش پژوهی	۰/۸۶	۰/۷۴	۰/۰۰
شخصیت	۰/۸۴	۰/۷۱	۰/۰۰
ارتباطات	۰/۸۲	۰/۶۸	۰/۰۰
روش تدریس	۰/۷۹	۰/۶۳	۰/۰۰
ارزشیابی	۰/۶۸	۰/۴۶	۰/۰۰
اخلاق	۰/۶۰	۰/۳۶	۰/۰۰

عوامل انگیزه	ضریب مسیر	مجذور R	سطح معنی داری
انگیزه درونی	۰/۸۴	۰/۷۱	۰/۰۰
انگیزه خودپنداره	۰/۷۸	۰/۶۸	۰/۰۰
انگیزه بیرونی	۰/۷۴	۰/۵۶	۰/۰۱

شکل ۱- ضرایب استاندارد شده مدل ساختاری

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف شناسایی ویژگی‌های استاد خوب و تأثیر آن بر روی انگیزه تحصیلی دانشجویان انجام شد. شاخص‌های استاد نمونه در ۶ زمینه (دانش پژوهی، شخصیت، اخلاق، ارتباطات، روش تدریس و ارزشیابی) و انگیزه تحصیلی در ۳ زمینه (انگیزه درونی، انگیزه خودپنداره و انگیزه بیرونی) بین دانشجویان دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی گیلان مورد سنجش قرار گرفتند. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که تسلط علمی استاد، ارایه مطالب جالب و کاربردی، علاقه اساتید به رشته علمی خود، داشتن اطلاعات مناسب و تشویق و تحریک دانشجویان از جمله ویژگی‌های مهم از نظر دانشجویان بود که با یافته‌های مطالعه عابدینی (۱)، شکورنیا (۸) و قربانی (۲۰) همخوانی دارد.

همچنین نتایج مطالعه حاضر حاکی از آن بود که بیان ساده و شیوا، سازماندهی مطالب به صورت مناسب برای دانشجویان و طرح پرسش‌های خلاق و درگیر کردن آنان در مسایل، مدیریت زمان در کلاس از عوامل مهم انتخاب استاد خوب توسط دانشجویان است که با پژوهش‌های عابدینی (۱)، سواری (۳)، Sutkin (۴) و مطلبی‌فرد (۲۳) همخوانی دارد. آنچه مسلم است سابقه تدریس به تنهایی نقش مهم در فرآیند یادگیری و یادهی بازی نمی‌کند بلکه شیوه ارایه مطالب باعث علاقمندی دانشجو می‌گردد. در پژوهش قربانی (۲۰) و مردی (۲۱) شیوایی بیان و نحوه ساماندهی درس، از عوامل مهم در انتخاب استاد خوب بود که تاییدی بر پژوهش حاضر است.

نتایج مطالعه حاضر نشان داد که حرکات مناسب و زبان بدن، نظم و دقت اساتید در تدریس، علاقمندی به پاسخگویی سوالات دانشجویان، دسترسی به استاد در ساعات غیردرسی و رابطه خوب و دوستانه با دانشجویان از عوامل مهم هستند که با نتایج مطالعه سیامیان (۲) مبنی بر در دسترس بودن استاد و آمادگی برای رفع اشکالات دانشجویان، ارتباط صمیمی با دانشجو همخوانی دارد. همچنین آگاهی اساتید از برخی تکنیک‌های روانشناسی همچون زبان بدن نیز از عوامل مهم در برقرار مهارت ارتباطی اساتید شناخته می‌شوند و باعث افزایش کیفیت آموزش در دانشجویان می‌گردد (۲، ۲۰).

نتایج مطالعه حاضر نشان داد که رعایت ادب و احترام از دیگر عوامل تأثیرگذار استاد خوب است که با پژوهش مباشری (۱۵) و مطلبی‌فرد (۲۲) همخوانی دارد. رعایت ادب و احترام در کلاس باعث بوجود آمدن فضای آرامش و اعتماد دانشجو به استاد می‌شود و راه پیشرفت را برای دانشجو هموار می‌کند

(۲۳). همچنین از یافته‌های مهم مطالعه حاضر می‌توان به آراستگی ظاهری، شوخ طبعی و روحیه خوب استاد، انتقادپذیری، کنترل مدیریت کلاس و قاطعیت در کلاس درس اشاره نمود که با پژوهش عابدینی (۱) و درخشان (۱۷) همخوانی داشته ولی با مطالعات مبارکی و کلدوی (۲۴) مطابقت ندارد. از دیگر نتایج پژوهش حاضر ارزشیابی از دانشجو در طول ترم، استفاده از روش‌های متنوع ارزشیابی، تطابق امتحانات با مطالب درسی و دادن تکالیف تحقیقاتی مناسب به دانشجویان نام برد که با یافته‌های شکورنیا (۸)، حاجی آقاجانی (۹)، درخشان (۱۷) و مردانی (۲۱) همخوانی دارد. از آنجایی که دانشجویان بدانند اساتید مطابق سرفصل‌های تدریس شده آزمون می‌گیرند، با آرامش بیشتری به یادگیری می‌پردازند.

نتایج مطالعه حاضر نشان داد که ویژگی‌های استاد خوب بر روی انگیزه تحصیلی دانشجویان دندانپزشکی تأثیری ندارد. تحقیق روحی و همکاران در دانشگاه علوم پزشکی گلستان نشان داد که چهار عامل رفاهی، آموزشی، مراکز درمانی و آینده شغلی از مهم‌ترین فاکتورهای آموزشی است که اهمیت برنامهریزی آموزشی و نقش مهم اساتید را خاطر نشان می‌کند (۱۶) که نتایج فوق با یافته‌های مطالعه حاضر مطابقت ندارد. از آنجایی که نقش اساتید بر انگیزه تحصیلی بسیار مهم است و ارایه یک روش تدریس مناسب توسط استاد یک عامل مهم در افزایش انگیزه است (۲۵) برخورد صمیمانه اساتید با دانشجو، ظاهر آراسته، بیان خوب استاد، شناخت شغل، باعث افزایش انگیزه تحصیلی و یادگیری بهتر می‌شود (۲۶، ۲۷). لذا می‌توان تبیین کرد که انگیزه تحصیلی دانشجویان دندانپزشکی به دلیل جایگاه و منزلی اجتماعی آنان فی‌نفسه بالاست.

دنی در مطالعه‌ای بیان کرد که نقش استاد در افزایش انگیزش درونی بسیار بالا است و حمایت استاد و ارتباط مناسب باعث افزایش انگیزه تحصیلی می‌شود (۲۸). ارتباط و دلبستگی دوستانه استاد باعث افزایش انگیزه تحصیلی دانشجویان می‌گردد (۲۹). پیشرفت تحصیلی مدیون رابطه استاد و شاگردی است و زمانی است که استاد برای دانشجو اهمیت قابل است انجام دروس به روش کنفرانسی برای یادگیری بهتر و افزایش انگیزه آنان مهم است (۳۰). در پژوهشی، اساتید نمونه دانشگاه بیرجند بیان نمودند که دلیل رکود بازار کار، انگیزه دانشجویان در بدو ورود مناسب نبوده ولی نقش استاد خیلی مهم است به طوری که حتی می‌تواند دانشجویان بی‌انگیزه را هدفمند نماید (۳۱) مطالعه یوسفی در دانشگاه

از نتایج پژوهش حاضر می‌توان نتیجه گرفت مهم‌ترین ویژگی استاد خوب از نظر دانشجویان، دانش پژوهی و شخصیت استاد بود. لذا پیشنهاد می‌گردد اساتید، برنامه‌ریزان آموزشی و مدیران گروه به این ویژگی‌ها توجه نمایند و از آنجا که انگیزه تحصیلی یک عامل چند بعدی است و استاد خوب یکی از عوامل تاثیرگذار بر آن است. لذا شناسایی عوامل مهم بر انگیزه تحصیلی بسته به رشته تحصیلی، شرایط خانوادگی و سایر عوامل مرتبط مهم است. دانشگاه‌ها با الگوسازی و توجه به ابعاد مختلف یک استاد نمونه می‌توانند شاهد بهره‌وری، افزایش کیفیت آموزشی و یادگیری بهتر دانشجویان باشند. همچنین توصیه می‌شود که پژوهشگران در تحقیقات آتی ضمن شناسایی این عوامل و تاثیر آن بر انگیزه تحصیلی دانشجویان را نیز بررسی نمایند.

از محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به عدم همکاری لازم دانشجویان در تکمیل پرسشنامه، پراکندگی دانشجویان در کلینیک و دانشکده و فاصله زیاد این مراکز از یکدیگر، بروکراسی اداری جهت هماهنگی لازم، نبود حمایت بودجه‌ای و کمبود زمان اشاره نمود.

قدردانی

در پایان پژوهشگران از همکاران و دانشجویان محترم دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی گیلان جهت انجام این پژوهش، کمال تشکر و تقدیر را دارند.

References

1. Abedini S, Kamalzadeh H, Aghamolaei T. Perspectives of medical students regarding criteria for a good university professor, Bandar Abbas, Iran. *Bimonthly Journal of Hormozgan University of Medical Sciences* 2010; 14 (3): 241-5. [Persian]
2. Siamian H, Bala Ghafari A, Aligolbandi K, Reza Nezhad SF, Sharifi Nick M, Shahrabi A et al. [Characteristics of a good university lecturer according to students]. *Journal of Mazandaran University of Medical Sciences* 2013; 22 (96): 106-13. [Persian]
3. Savari K, Ghaseminejad J, Dehghan H. [Survey of the features of a good teacher from view points of high school students in Mahshhar]. *Psychol Educ Sci* 2002; 13(14): 75-84.[Persian]
4. Sutkin G, Wagner E, Harris I, Schiffer R. What makes a good clinical teacher in medicine? A review of the literature. *Academic Medicine* 2008; 83 (5): 452-66.
5. Hokmabadi R, Fallah H. [Ideal university teachers according to students'views]. *Journal of Medical Education Development* 2013; 6 (10): 22-9. [Persian]
6. Sproule,R Student Evaluation of Teaching: A Methodological Critique of Conventional Practices Robert Sproule Bishop's University (Canada). *Education Policy Analysis Archives* 2000; 8 (50): 1-23

علوم پزشکی اصفهان نشان داد که برقراری ارتباط چشمی استاد با دانشجویان، انجام تکالیف ساده، تکالیف مناسب و استاد خوب از عوامل مثبت و تاثیرگذار بر انگیزه تحصیلی می‌باشند (۳۲). شاید علت تفاوت نتایج این مطالعات با یافته‌های پژوهش حاضر را داشتن انگیزه قوی دانشجویان رشته‌های پزشکی و دندانپزشکی و جایگاه و منزلت ویژه اجتماعی و علمی خاص رشته‌های فوق دانست. در رشته دندانپزشکی به دلیل رقابت سخت و فشرده در کنکور سراسری و باور عمومی به زودبازدهی مالی و بازار کار مناسب این رشته انگیزه تحصیلی قبل از ورود به دانشگاه در سطح بالایی است و استاد تأثیری روی آن ندارد (۳۳). همچنین در مطالعه نعمت‌الهی در دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی مشهد، انگیزه دانشجویان بسیار خوب توصیف شده و دلایل آن را جایگاه شغلی والا، درآمد بالا، توانایی خود اشتغالی، ماهیت هنری رشته دانستند (۳۴). انگیزه بالا در دانشجویان رشته دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی گیلان پیش از ورود به دانشگاه به دلیل بازار کار و جایگاه اجتماعی بالا را می‌توان با نتایج تحقیق ظهیری (۳۵) مقایسه کرد که به انگیزه پایین دانشجویان پرستاری، پیش از ورود به این رشته دارد، اشاره دارد. در پژوهش قربانی (۲۰) و روشن (۳۶) اکثر دانشجویان دارای انگیزه مطلوب بودند که با این تحقیق همسو بود (۲۰، ۳۷).

7. Harandi Zadeh E, Naeimi A, Pezeshki Rad G, Namdar R. [Analysis of Good Faculty Characteristics from Students' Perspective at College of Agriculture: Tarbiat Modares University Case]. IRPHE 2011; 16 (4): 41-55. [Persian]
8. Shakurnia A, Jouhanmardi A, Komaili Sani H. [Students' opinion on factors affecting faculty evaluation in Jondishapoor Medical University]. Iranian Journal of Medical Education 2005; 5 (2): 101-10. [Persian]
9. Haji Aghajani S. [Comparison and Survey of Teachers and Students' Views about the Items of a Good Teacher]. Teb Va Tazkieh 2001; 41:47- 51. [Persian]
10. Kiafar M S, Kareshki H, Hashemi F.[The Role of Hope Components And Optimism on Academic Motivation of Graduate Students of Ferdowsi University And Mashhad University of Medical Sciences]. Iranian Journal of Medical Education 2014; 14 (6) :517-526. [Persian]
11. Acharya N, Joshi S. Influence of parents' education on achievement motivation of adolescents. Indian Journal Social Science Researches 2009; 6 (1): 72-79
12. Kaveh MH. Motivation and Learning, Interdiscip J Virtual Learn Med Sci. 2010 ;1(1): e13963. [Persian]
13. Sadrzadeh O, Talebi H, Abedi A. [Construct and validate a scale to measure the motivation of isfahan University students on self-determination theory]. New Educational Approaches 2012; 7 (1): 137-53. [Persian]
14. Ahmadi M, Khatami H, Asadzadeh H. [The effect of communication skills training on social adjustment and academic achievement of high school students in Zanjan]. Research in social psychology 2012; 2 (5): 99-115. [Persian]
15. Mobashery M, Khosravi SH, Deris F, Taji F, Taheri Z, Mardanpour E. [Characteristics of a Good Teacher in Terms of Students of Health School in Shahrekord University of Medical Sciences. Research in Medical Education]. 2011; 3 (2): 1-8. [Persian]
16. Rouhi G, Hoseini S A, Badeleh M T, Rahmani H. [Educational Motivation and its Relationship with some Factors among the Students of Golestan University of Medical Sciences]. Strides Dev Med Educ 2008; 4 (2): 77-83. [Persian]
17. Derakhsahn A, Darabi M, Saedi M, Kiyani M. [Perspective of Medical Students of Mashhad University of Medical Sciences about the Criteria of a Good University Professor]. Medical Ethics Quarterly 2014; 7(25): 98-122. [Persian]
18. Pirzahi A, Beravan H.[The effect of social factors on education motivation of ferdousi university students]. Journal of Social Science 2013; 10 (2): 23-56.
19. Davari A, Rezazadeh A. Structural equation modeling with PLS. Tehran: Jahad University; 2013. [Persian]
20. Ghorbani R, Haji-Aghajani S, Heidarifar M, Andade F, Shams-Abadi M. [Viewpoints of nursing and para-medical students about the features of a good university lecturer]. koomesh 2009; 10 (2): 77-84. [Persian]
21. Marandi A. [Criteria of a good teacher of Professors and students of Zahedan University of Medical Sciences in the first half of the year 2001-2]. [dissertation]. Iran: Zahedan University of Medical Sciences; 2001. [Persian]
22. Motalebi Fard A, Arasteh H, Khanjarkhani M, Safaie Movahed S. [Characteristics of a Good Instructor from Master students' Point of View: A qualitative study]. Journal of Higher Education Curriculum Studies 2011;12 (4): 60- 83 .[Persian]

23. Soltani Arabshahi SK, Bigdeli Sh, Kouhpayezade J, Jafarpour A. [Designing a Reliable and Valid Instrument to Determine the Effective Motivational Factors on Medical Students Learning Based on Keller's ARCS Model]. *Educ Strategy Med Sci* 2014; 6 (4) :241-246. [Persian]
24. Mobaraki A, Koldvi A. The specialties of a good master from the viewpoint of students of yasouj university of medical sciences 2007 Dena 2007; 2(2): 55-9. [Persian]
25. Azadbakht L, Haghghatdoost F, Esmailzadeh A. [Comparing the effect of teaching based on problem solving method versus lecturing method regarding first diet therapy course for students of nutritional science]. *Iranian Journal of Medical Education* 2011; 10 (5): 1093-1101. [Persian]
26. Bhangu A, Boutenouchet T, Young X, Abrahams P, Joplin R. A three year prospective longitudinal cohort study of medical students attitudes toward anatomy teaching and their career aspirations. *Anat Sci Educ* 2010;3 (4): 184-90.
27. Vasaghi Gharamaleki B, Nikmaram MR , Rouhi Azizi M. [Physiotherapy Students' Attitudes to Basic Medical Sciences Courses]. *Educ Strategy Med Sci* 2015, 8(1): 7-14. [Persian]
28. Danielsen AG, Wium N, Wilhelmsen BU ,Wold B. Perceived support provided by teachers and classmates and students' self-reported academic initiative. *Journal of School Psychology* 2010; 48 (3): 247-67.
29. Payne E, Whittaker L. *Developing essential study skills*, prentice hall. 2nd ed. London: Prentice Hall. Pennington, G: 2006.
30. Barani Sh, Darvishi F, Azami A, Zarafshan K. Evaluation of Agricultural Extension and Education Razi University students' progress and the influencing factors *Journal Higher Education* 2009; 2 (7): 59-82 [Persian]
31. Talebzadeh Shoshtari L, Pourshafaie H. Attributions of Successful Professors in Promoting Academic Motivation in Birjand University Students. *IRPHE* 2011; 17 (2): 81-97. [Persian]
32. Yousefi A, Ghasemi Gh, Firouznia S. Motivation and academic achievement in medical students. *J Educ Health Promot.* 2012; 1: 4. [Persian]
33. Hashemipour M. [Dental students' motivation for entering dentistry in Kerman school of dentistry]. *Iranian Journal of Medical Education* 2006; 6 (1): 109-15. [Persian]
34. Neamatollahi H, Mehrabkhani M, Ghafarpour S, Ghasemi A. [Evaluation of Mashhad Dental School Students' motives and viewpoints on their Career choices in 2010]. *J Mash Dent Sch* 2014; 38 (1): 71-84. [Persian]
35. Zahiri NB, Rajabi S. [The study of variables reducing academic motivation of "persian language and literature" students]. *Journal of Daneshvar of Shahed University* 2009; 16(36): 69-80. [Persian]

Good Teacher's Characteristics and its Influence on Dental Students Academic Motivation In Guilan University of Medical Sciences

Esmaeili MR¹, Hozni SA^{2*}, Mosazadeh B³, Zavareh A⁴

Received: 2016/06/22

Accepted: 2017/08/22

Abstract

Introduction: Training as the main responsibility of universities and teacher as the important factor in education is considered. Training display human abilities and in this regards, teacher because of its strength effect has the most important role. So, The aim of this study was to determine the characteristics of a good teacher and its influence on academic motivation of dental students in Guilan University of Medical Sciences.

Methods: This descriptive cross-sectional study has been done on 137 dental students of Guilan University of Medical Sciences in 2016. For gathering data, two questionnaires of good professors and academic motivation that their Validity and reliability were confirmed by experts were used. Collected data were analyzed by using structural equation model through PLS (partial least squares) software.

Results: based on results, the most important features of good teacher include knowledge 0.86, character (0.84), communication (0.82), teaching method (0.79) and evaluation (0.68), ethics (0.60). Also academic intrinsic motivation with (0.84), self-motivation (0.78) and outer motivation (0.74) were the most important priority of the respondents respectively.

The average score of student's academic motivation in the range of 1 to 5 values was 3.37 which was at the optimum level. Also, in this research, the characteristics of the good teacher did not affect the students educational motivation

Conclusion: Characteristics of good teacher at the Faculty of Dentistry in Guilan University of Medical Sciences did not affect the academic motivation of the students. So, in employing and empowering faculty members sample master's indexes should be considered.

Key words: Medical Education, Motivation, Student, Dental, Good Teacher

Corresponding Author: Hozni SA, Phd Student of Management, Faculty of Economics And Administrative sciences, University of Lorestan, Khoramabad, Iran Ali_ph78@yahoo.com
Esmaeili MR, Department of Management, Faculty of Economic And Administrative sciences, University of Lorestan, Khoramabad, Iran
Mosazadeh B, Phd Student of Management, Faculty of Economic And Administrative sciences, University of Lorestan, Khoramabad, Iran
Zavareh A, Faculty of Dentistry, Guilan University of Medical Sciences, Rasht, Iran